

Historien om en brudekiste

Tekst og foto Steen Hansen

Jeg har fra min storebror, Svend Åge Hansen fået overdraget en gammel brudekiste i vores vare-tægt her i Skærup hvor Gudrun og jeg jo bor. Kisten har for mig en lidt speciel historie da jeg har været forelsket i den i over 60 år, men aldrig drømt om at den skulle komme til at stå her hos os. Forhistorien er den -så vidt jeg kan følge den tilbage, at kisten har tilhørt mine oldeforældre Hans Thomsen 1842-1928 og Ane Marie T 1845-1921 Thomsen (Min farmors forældre) som boede på den for længst nedrevne "Hedegården" på det der senere blev til "Vandel Flyveplads". Da min farmor, Mette Hansen (Født Thomsen) 1884-1970 blev gift med min bedstefar – savværksejer, Marius Hansen 1883-

1977 kom kisten til at stå ovenfor trappen på "Vandel Savværk" og der så jeg den jo tit som dreng og var meget betaget af den. Den har jo fine kongekroner og årstallet 1749 påmalet, så er vi jo tilbage til salig kong Frederik den 5. tid (1746-1766) Om kisten er så gammel eller om det af dekorative grunde er senere påmalet skal jeg ikke kunne afgøre. Da mine bedsteforældre døde overtog min storebror savværket (og dermed selvfølgelig også kisten) og senere blev det nu nedlagte savværk solgt til hans søn Michael Hansen. Da han og hans kone renoverede det gamle savværks hovedbygning, som er fra 1897, var der pludselig ikke mere plads til den gamle brudekiste og den blev sat i "Skammekrogen" ude i værkste-

det. Jeg forespurgte da ydmygt og forsigtigt min store bror, om det trods alt ikke var bedre at kisten kom til ære, agt og værdighed igen og samtidig blev i familien Hansens eje, og det syntes han var en udmærket ide, så i dag gik min gamle drengedrøm i opfyldelse og brudekisten står nu flot i vores stue, så dens gamle historie kan fortsætte en rum tid endnu.

Billeder fortæller historier

Tekst N.M. Schaiffel-Nielsen

Billede Randbøl Sogns Lokalkiv

Bagerst fra venstre er det kommis, Peter Sørensen, uddeler Aage Dam, hans hustru Marta Dam, husassistent Eva Flø Pallesen og butiksmedhjælper, Edith Hansen. Forrest sidder uddelerparrets adoptivsøn, Ernst Dan og ved siden af ham hans adoptivbror Eddi Dam.

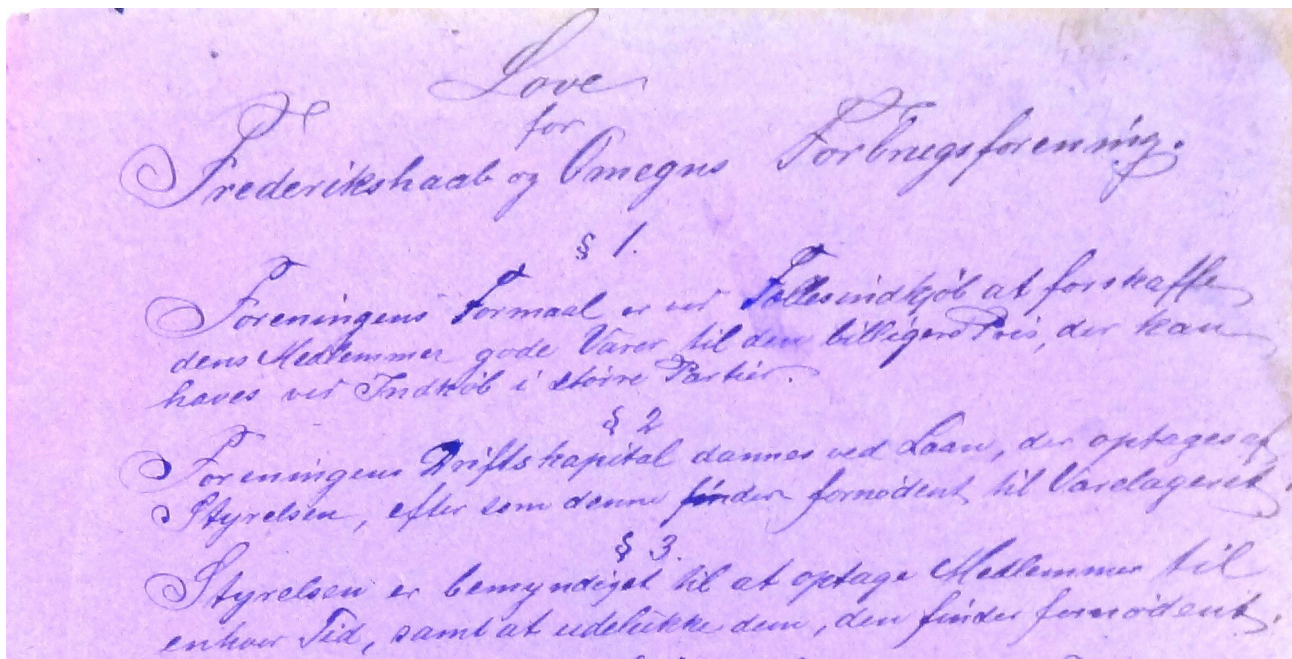
Man har i Randbøl Sogns Lokalkiv en del billeder som enten viser personer, gårde huse eller begivenheder som ingen i arkivet ved noget om. Det er trist at sidde og se på et billede af en borger, sandsynligvis i Randbøl Sogn, som man desværre ikke kan se, hvem er til. Eller vi har et billede af bonden med sin arbejdshest. Men man kender ikke navnet på gården, hesten eller manden. Det er rigtig ærgerligt. Det er derfor meget vigtigt, at når man afleverer billeder til lokalkivet og man samtidig aflevere personlige data og lidt eller meget af den livshistorie, der hører til.

Stort hurra

Der bredte sig en vis jubel da Søren Pallesen kom og afleverede et billede, som hans mor, Eva Flø Pallesen, havde bedt ham tage med til lokalkivet. Denne gang var der bid. Billedet stammede fra Frederikshåb Brugs 50 års jubilæum i 1943. Dengang var Eva husassistent i fra 1942 til 1943 og igen fra 1944 til april 1945, hvor tyskerne den 26. april det år lukkede brugsen. De var i færd med at anlægge flyvepladsen syd for Vandel, et arbejde der sluttede den 5. maj 1945 da Hitlertyskland endelig kapitulerede. Hvem er så på billedet? Det havde

Eva helt styr på. Bagerst fra venstre er det kommis, Peter Sørensen, uddeler Aage Dam, hans hustru Marta Dam, husassistent Eva Flø Pallesen og butiksmedhjælper, Edith Hansen. Forrest sidder uddelerparrets adoptivsøn, Ernst Dan og ved siden af ham hans adoptivbror Eddi Dam.

For uddeleren betød lukningen af brugsen at han aldrig mere blev uddeler. Han købte en købmandsforretning i Tofterup ved Stup ude sydvest for Grindsted. Det tidligere uddelerpar havde et godt forhold til deres ansatte. Eva besøgte dem i købmandsbutikken og den tidligere kommis fik ansættelse

Der ude i Frederikshåb pjattede man ikke pengene væk til bogtrykkeren, de første trykte vedtægter findes i lokalarkivet fremme ved 1930'erne. Hvem der havde to stykke lyserødt påpir vides ikke, men som det ses, blev det brukt til at skrive de første love for Frederikshaab og Omegns Forbrugsforening.

derude.

Ud at tjene

Efter konfirmationen kom Eva Flø Pallesen i huset hos stationsforstanderen i Vandel. I 1942 blev hun ansat som husassistent hos uddelerparret i Frederikshåb. Det var en plads hun var glad for. Arbejdet som husassistent bestod i alt fra at vaske familiens tøj, gøre rent og til at cykle til Egtved for at købe kød. Eva kan ikke huske, om vejen til Egtved var blevet asfalteret, men der var nogle ganske drøje bakker at cykle op over erindringer hun.

Eva holdt et års pause fra arbejdet i Frederikshåb Brugs inden hun kom tilbage igen i 1944. Da var der sket nogle gevaldige ændringer i Frederikshåb og Vandel. Da var den tyske besættelsesmagt i fuld gang med at ekspropriere 88 gårde i Randbøl Sogn. I Frederikshåb endte det også med at også brugsen blev eksproprieret.

-Vi fik besked på at huse en dansk arbejder og en ældre tysk soldat, der hjemme i Tyskland var landmand. Han skrev i Evas poesibog: -Behold det bedste fra Klemen – den lede tysker. –Han var bestemt ikke slem, understregede Eva.

De danske arbejdere på flyvepladsen var hun ikke begejstret for. Den var helt gal når hun skulle cykle over flyvepladsen til Vandel, så måtte hun døje, på hendes stemmeføring lød det, som var det rimelig uartige tilråb. Hendes tid i Frederikshåb Brugsforening fik en brat ende, pludselig skulle tyskerne bruge bygningerne. Uddelerparret fik lov til at holde de ældste søns konfirmation inden de måtte rejse. Eva mener de blev sat ud omkring den 1. april 1945. Hun bygger erindringen på, at hun var hjemme på mejeriet i Almstok da det engelske bombefly blev skudt ned den 27. april 1945.

Hvor gammel blev Frederikshåb Brugs

At kigge i arkivalierne fra Frederikshåbs og Omegns Forbrugsforening, som er skrevet i hånden og

Til venstre for byvejen i Frederikshåb, Frederikshåb Gl. Kro, hvor Forbrugsforeningens Love blev vedtaget i 1890. Lidt længe henne den bygning, der i længst tid husede førs Frederikshåb Nruksforening, Fyhns Landhandel og sidst Roadhouse.

på lyserødt papir. Bortset fra farven på papiret ligner de øvrige forbrugsforeningers vedtægter i for eksempel Vandel og Randbøldal. Den 25. november 1890 holder det der nu hedder Frederikshaab Vareindkjøbs Kreds, i referatet hedder det:

Det kundgjordes af Bestyrelsen at den i Henhold til Foreningens Lov § 3 og ved en tidligere Generalforsamlings vedtagne Kasse-Kredit er den 20de. November 1890 stiftet F BESTYRELSENS Medlemmer Peder Laursen, Martin Th. Bennetsen og Marius Nissen med solidarisk Ansvar for alle Foreningens Medlemmer.

Idet vi herved underskrive og godkjennde vi nævnte Foretagende og erklære, at vi for samme Kasse-Kredit paa et Tusinde kroner i Landmandsbanken i Vejle ere Selvskyldnerkautionister alle for en og en for alle.

Underskrevet af:

J.P. Larsen, Hans Augustinus Petersen, Th. Hansen, Jens P. Hansen, Christian Petersen Mai, Niels J. Eriksen, Jørgen Grandien, Jens Rasmussen Jensen, Jens Kristensen og Thomas Madsen og Jens Pedersen.

Der blev ikke ruttet med pengene i Frederikshåb. Vedtægterne som kan læses vedtaget den 31. oktober og så er årstallet revet af, men man må tro det er 1890.

Love
For
Frederikshaab og Omegns Forbrugsforening

§ 1

Foreningens Formaal er ved Fællesindkøb at forskaffe dens Medlemmer gode varer til den billigste Pris, der kan have ved Indkøb i større partier.

§ 2

Foreningens Driftskapital dannes ved Laan, der optages af Styrelsen, eftersom denne finder fornødent til varelageret.

En gåde indtil videre

Indtil videre er det en gåde, hvorfor foreningen først komme for alvor i gang i 1893.

Brugsen når at holde sit første jubilæum i 1933, altså 40 år. Det næste jubilæum er 50 års jubilæet i

Frederikshaab Vareindkjøbsforening
Kreds holdt Generalforsamling i Frederikshaab
Fre d. 25de November 1890.

Det kundgjordes af Bestyrelsen, at den i
Henhold til Foreningens Lov § 3 og ved en
tidligere Generalforsamling vedtagne Kasse-Kredit
er den 20de November 1890 stiftet af Bestyrelses-
medlemmerne Peder Laursen, Martin Th. Bennetsen,
og Marius Nissen med solidarisk Ansvar
for alle Foreningens Medlemmer.

Idet vi herved underskrive, godkjennde
vi nævnte Foretagende og erklære, at
vi for samme Kasse-Kredit paa et
Tusinde kroner i Landmandsbanken
i Vejle ere Selvskyldnerkautionister alle
for en og en for alle.

J.P. Larsen
Hans Augustinus Petersen
Th. Hansen
Jens P. Hansen
Christian Petersen Mai
Niels J. Eriksen Jørgen Madsen
Jens Rasmussen Jensen
Jens Kristensen
Thomas Madsen
Jens Pedersen.

1943, hvor Eva Flø Pallesen var med.

Brugsen kom i gang igen i 1946 og lever et stille og roligt liv til 1990.

Jens Carl Fyhn og han hustru Laila blev ansat som uddelerpar i 1967. Sammen drev de brugsen videre indtil 1990, hvor Jens Carl Fyhn købte den nu nedlagte brugsforening og oprettede Fyhns Landhandel i de samme bygninger.

Den 17. juli 2002 solgte købmandsparret Fyhn Landhandel, som ville blive drevet videre under samme navn, det holdt desværre kun nogle få år.

Forretningen blev til en slags kiosk kaldet Roadhouse som også solgte benzin.

At drive en sådan handel krævede en Jens Carl Fyhn og en Laila. De havde i stedet forlagt residensen til Vandel, hvor Jens Carl, til sin død, blev en skattet medarbejder ved Dagli'Brugsen i Vandel.

Jens Carl Fyhn på sin yndlingsplads—bag disken. Til højre, Jens Carl og hans hustru Laila tog sig til en snak på kundernes sladrebenk.

Nederst, Frederikshåbs rareste chæferhund, der altid var klar til at blive klappet og få en snak.

24/2011 A 935

ORIENTERING TIL VORE KUNDER!

Vi har solgt forretningen pr 15-7-02.
Den vil blive overtaget af Irene Melte
og Paul Erik Øversø, som har til
hensigt at drive den videre i samme
positive ånd, med fuld indvold af
dagligvarer, fødevarer - gas- og brændstoffer.

Dag vil lejligheden blive brugt til at
indføre kantant betaling, ligesom nære-
turen desværre må opføre.

Skud angår salg af olie-gas-fødevarer
og andre driftsmidler vil der være samme
betragtning som hidtil.

Firmanavnet "Fyhns Landhandel" vil blive
beholdt indtil videre, ligeså tlf nr 75885186
fax nr. 75885352.

Med venlig hilsen,
og med håb om
forkæl god samhandel.

FHV
Heila
og
Jens Carl.

FYHN'S LANDHANDEL
Frederikshåb tlf. 75 88 51 86

— RANDEL HED —
— RANDEL —
— RANDEL —

De nye
Irene
og
Paul Erik

Malerierne strømmer ind

Tekst N.M. Schaiffel-Nielsen

Vi er nået til den tidsperiode, hvor de lokale maleres landskabsmalerier ikke længere er moderne. I nutidens unge hjem. Der ikke længere plads på de hvide vægge til Aksel Sørensen Randbøls billeder fra Randbøl Hede. Eller Carl Peter Hedelaia's gengivelse af Hjortedalen nord for Randbøldal. Det betyder, at Randbøl Sogns Lokalarkiv i disse år modtager rigtig mange malerier malet af de lokale kunstnere.

Bestyrelsen har været glad for de mange malerier lokalarkivet har modtaget, men, og der er et men. - Nogle af kunstnerne har malet billeder fra andre lokaliteter end Randbøl Sogn.

Bestyrelsen har derfor besluttet, at man ikke længere vil modtage malerier af lokale malere, hvor motiverne er fra andre steder end Randbøl Sogn. Man har også besluttet, at man ikke vil modtage malerier, som tidens tand og især tobaksrøg har beskadiget, nogle gange i alvorlig grad.

Det man gerne vil er fortsat at tage imod malerier som fortæller noget om Randbøl Sogns historie, hvordan så her ud for 50 eller 100 år siden.

Hvad man også gerne vil er at

Randbøl Kirke malet af Ove Mårtens. Billedet måler 80 x 83 cm. Det er indsendt Af Agnete Munch som bor i Brønshøj. (Affotografering Agnete Munch).

modtage digitale affotograferinger af malerier malet af lokale kunstnere der viser huse, landskaber eller personer som har tilknytning til Randbøl Sogn. De digitale affotograferinger kan mailes til nmsn@mail.dk, helst sammen

med maleriets mål, højde x bredde. Billedet vi så indgå i N.M. Schaiffel-Nielsen registrant over lokale malere. Sidt har vi modtaget et digitalt billede af Randbøl Kirke malet af Ove Mårtens.

De to billeder opfylder flere af bestyrelsens ønsker. Som der første, at de viser henholdsvis en bygning, Randbøl Kirke og et landskab, Randbøldal med Randbøldal by set langs med Daldover Bæk. Billedet er malet før pumpestationen blev opført i 1950'erne. Ser man godt efter kan man se Stoffer Thomas' hus, i rag revet ned. Til venstre for det ses væver Evalds Schmist hus, som brændte sidt i 1968'erne. Her har Oluf Sørensen Randbøl, virkelig fortalt historie. (Affotografering N.M. Schaiffel-Nielsen).

Egnsmuseet er kommet til mønter

Tekst og billeder N.M. Schaiffel-Nielsen

Formanden, Svend Aage Hansen, strålede som en lille sol. Han havde fra Hanne Hansen på Vejle Museerne fået en lille plasticpose med en portion mønter i. Han havde længe troet, at de var tabt og borte. De var for år tilbage havnet i et pengeskab på Randbøldal Museet. Da han kom derned for ikke så længe siden måtte han nøjes med at konstatere, at pengeskabet var væk. En henvendelse til Hanne Hansen gav altså pote. De fleste af dem ganske almindelige danske mønter fra de sidste par hundrede år, men så var der da også én med Dronning Victoria

på. Nej det mest spændende var en mønt en to skilling fra Kong Christian den IV's tid, 1617 står der præget i mønten. Christian den 4. var konge fra 1588 til 1648. Mønten blev fundet ved Randbøl Kirke af malermester Johannes Pedersen for mange år siden. Formanden fortæller, at mønten var Danefæ og derfor blev sendt til Nationalmuseet. Der havde man så rigeligt af den slags mønter, at man returnerede den til det der dengang hed Randbøl Sogns Museum. En anden interessant mønt i samlingen er en én skilling som er dateret 170?, men der synes at stå ni. Den

stammer altså fra Frederik den 4. tid. Han var konge fra 1699 til 1730.

Den nye montre

Mønterne bliver udstillet i den nye montre sammen med "arvesølvet". Dette blev skænket til Randbøl Sogns Museum for mange år siden af tømrer Ejnar "Sat'mæ" Hansen. Også her var museet ude for, at sølvet forsvandt i en periode, efter at have været udstillet på Egnsmuseet var både sølv og skabet det var udstillet i væk. Nu er det kommet til veje igen og bliver udstillet til glæde for publikum.

Randbøl Sogn var altså ikke helt pengeløst o 1600 og 1700 tallet.

**Randbøl Sogns Lokalarkiv– og
Museumsforenings Bestyrelse**

Formand

Svend Aage Hansen,
Gl. Åstvej 14,
7184 Vandel.
Tlf. 75 88 54 04
E-mail:

sah.vandel@turbopost.dk

Næstformand

N.M. Schaiffel-Nielsen.,
Ahornvej 2,
Randbøldal,
7183 Randbøl.
Tlf. 75 88 35 53

Mob. 20 33 56 25

Kasserer

Søren Pallesen,
Gl. Stationsvej 34,
7184 Vandel.
Tlf. 75 88 55 01
E-mail. soren@net-

info.dk

Sekretær

Bente Lykkegaard,
Rodalvej 50.
Randbøldal,
7183 Randbøl.
Tlf. 75 88 37 59
E-mail.: ben-

te.lykkegaard@skolekom.dk

Bestyrelsesmedlem

Peer Høgsberg,
Daldovervej 37C,
Randbøldal,
7183 Randbøl.
Tlf. 75 88 33 84
E-mail:

peer.natur@gmail.com

Redaktion:

N.M. Schaiffel-Nielsen (ansvsh.)
Adresse: Ahornvej 2, Randbøldal,
7183 Randbøl.

Trykning: Billund Bogtrykkeri,
Højmarksvej 5, 7191 Billund.

Distribution: Kasserer Søren Pallesen. Se adr. ovenfor.